

"Nizami ili" böyük tarixi əhəmiyyət daşıyır"

2021-ci il Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Nizami Gəncəvi ili" elan olundu. Bu, həm Nizami Gəncəvi yaradıcılığına dövlət rüsumü yanasması, həm də bu sahədə olan tədqiqatların artması üçün atılmış addım idi. Xüsusilə, gənclər bu addımı nəzərə alaraq Nizami yaradıcılığında yeniliklərə imza ata bilərlər. Bununla bağlı söhbətləşdiyimiz Bakı Dövlət Universiteti (BDU) Filologiya fakültəsinin Klassik Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının doktorantı Nərmən Rəsulova ilə "Nizami ili"-nin elan edilməsinin gənc nəslə milli-mənəvi dəyərlərin təbliğində təsir, eləcə də dünya ədəbiyyatında Azərbaycanın klassik ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, şair, mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin əsərlərinin yeri və rolu haqqında danışdı.

- Nərmən xanım, 2021-ci ilin "Nizami Gəncəvi ili" elan edilməsi tarixi əhəmiyyətli hadisədir. Gənc tədqiqatçı kimi bu barədə fikirlərinizi bilmək istərdim.

- Bildiyimiz ki, Nizami Gəncəvinin 880 illik yubileyi bu ilə təsadüf edir. Məhz bu əlamətdar tarixlə bağlı olaraq məhərrəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev 2021-ci ilin "Nizami Gəncəvi ili" elan olunması haqqında Sərəncam imzaladı. Sərəncam və bu ilin "Nizami ili" kimi qeyd edilməsi böyük tarixi əhəmiyyət daşıyır. Ona görə ki, daim tədqiqat obyekti olan Nizami yaradıcılığına yeni bir qaydış olacaq, müxtəlif istiqamətlərdə yenidən tədqiq və təhlilər aparılacaq. Nizami Gəncəvi nöinki Azərbaycan xalqına, ümumən bəşəriyyətin mədəniyyət xəzinəsinə öz töhfəsini vermis mütəfəkkirdir. Prezidentimiz Nizami sənətinə verdiyi dəyərini nümunəsi olaraq ili dahi şairin adı ilə bağlaması hələ 1979-cu ildə Ümmüllüni liderimiz Heydər Əliyevin "Azərbaycanı böyük şair və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin irsindən öyrənilməsinə, nəsrinə və təbliğinə daha da yaxşılaşdırmaq tədbirləri haqqında" qərarının uğurlu davamı kimi əhəmiyyətlidir. Hesab edirəm ki, "Nizami ili" ilə bağlı istər ölkəmizdə, istərsə də ölkəmizdən kənar da təşkil olunaçaq tədbirlərin şairin yaradıcılığının dünyaya yenidən təndilənməsinə müstəsna rolu olacaq.

- 2019-cu ilin "Nasimi ili", bu ilin isə "Nizami ili" elan edilməsi ədəbiyyat və mədəniyyətimizə göstərilən qayğının təzahürü kimi qiymətləndir-

mək olarmı?

- Əlbəttə, milli-mənəvi dəyərlərimizə göstərilən qayğı dövlət siyasətimizin başlıca prinsiplərindəndir. İlin "Nizami Gəncəvi ili" elan edilməsi təkcə Nizami yaradıcılığına deyil, bütövlükdə Azərbaycan ədəbiyyatına, mədəniyyətinə, tarixi keçmişinə verilən dəyərini təzahürüdür. Prezident İlham Əliyev və birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycan mədəniyyətinin qorunub saxlanılması, təbliği, dünyada təndilənməsi istiqamətində hər zaman çalışırlar. Düşünürəm ki, 2019-cu ilin "Nesimi ili" elan olunması ilə filosof-sair Nesimin yaradıcılığının Azərbaycanda və dünyada yenidən təndilənməsi sahəsində mühüm addımların atılmasına şərait yaratdı. - Nizami "Xəmsə"-sinin əxlaqi dəyərlərin təbliğində, gənc nəslə mənəvi dəyərlər əşlanmasında nə kimi rolu var?

- Humanist, demokratik, hüquqi cəmiyyətin yaradılmasında "insan amili"nin öndə dayandığı müasir dövrdə N. Gəncəvinin "kamal insan" konseptiyasının aktuallığı dəmlənmişdir. Nizami Azərbaycan sərəhdərlərindən çıxarab tanıtdıran da mövzuların, toxunduğu məsələlərin aktuallığıdır. Filosof-sair şəxsiyyətinin formalaşmasına təsir edən amillər haqqında bütün dövrlər üçün aktuallığı saxlayan doyurucu fikirlər irəli sürmüşdür. Hoyat və insanla bağlı mürtərəp-

qi baxışlar, humanizm və insansevərlik, zülmə etiraz, əməkçi insana rəğbət, xeyrin sərə üzərində qələbəsi Nizami əsərlərinin mövzusuudur. Şairin "Xəmsə"-sində insan adının ucalığı, insanın böyük amallar uğrunda sərələş yamasası, cəmiyyətin sədədi yolunda çalışması, nəcib və xeyirxah işlər görməsi kimi məsələlərə geniş yer verilib. Bütün bunların hər birində tərbiyəvi rol hakimdir. Nizami üçün milliyyət, dinin, irqin heç bir fərqi yoxdur. Humanist şair bütün xalqlara eyni məhəbbət və hörmətlə yanaşır. "Yeddi gözəl" və "İsgəndərnamə" poemalarında fars, yunan, ərəb, hind, slavyan xalqlarından məhəbbətlə danışması buna əyani sübutdur.

- Nizami Gəncəvinin dünya ədəbiyyatında yeri necə müəyyənləşir?

- Nizami milliyyəti azərbaycanlı olma da, düşüncə və təfəkkürü baxımından bütün bəşəriyyətin şairidir. İstər Şorq, istərsə də Qərbdə dünyasında Nizami yaradıcılığında mədəniyyət və ədəbiyyatın müxtəlif sahələrində bəhrələnilib. Nizami sənəti Hafiz Şirazi, Mövlana Colaləddin Rumi və Sədi Şirazi kimi böyük sənətkarların yaradıcılığına təsir edib. Şorq miniatür sənətində tarix boyu rəsəmlər, noqqaşların ən çox mürtərəp etdiyi süjetlər məhz Nizami "Xəmsə"-sindən götürülən süjetlərdir. Şairin xatirəsinə hörmət əlaməti kimi dünyanın bir çox ölkələrində heykəl və büstləri qoyu-

lub, əsərləri bir sıra dillərə tərcümə olunub. 20 aprel 2012-ci ildə İtaliyanın paytaxtı Roma şəhərində Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə məşhur "Villa Borghese" parkında Nizami Gəncəvinin abidəsinin açılışı olub. Abidənin açılışında Neapol Şorqşunlaşığı Universitetinin professoru Mineli Bernardini çıxış edərək Nizami Gəncəvinin yaradıcılığını yüksək qiymətləndirib və Azərbaycanın Gəncə şəhərində dünyaya göz açan dahi şairinin əsərlərini bütün dövrlər üçün əvəzsiz xəzinə adlandırb. Bundan başqa, Özbəkistandan Daşkənd şəhərində, Rusiyandan Moskva, Sankt-Peterburq, Cəbərsən şəhərində, Moldova və Çinin paytaxtında şairin abidəsi ucaldılmışdır. Akademik Nərgiz Pasaşevanın təşəbbüsü ilə Böyük Britaniyanın Oksford Universiteti nəzdindəki Nizami Gəncəvi Mərkəzi tərəfindən ingilis dilində nəşr olunan Yevgeni Bertelsen "Böyük Azərbaycan şairi Nizami" kitabının nəşr olunması tarixi əhəmiyyətli tədqiqat əsərlərindəndir. Hesab edirəm ki, "Nizami ili" Nizami Gəncəvi kimi dünya miqyaslı söz ustasının yenidən xatırlanması, təndilənməsi sahəsində ədəbiyyat və mədəniyyət xadimlərinin gördüyü uğurlu işlərlə yadda qalacaqdır.

Nizami ədəbiyyatımızın milli kimliyidir. Türk ölməği ilə hər zaman fəxr edən şair yaradıcılığı boyu türkləri yüksək dəyərləndirib. Böyük fəate İsgəndəri Bərdəyə "gətirdən" şairin onu türk qadın hökmdarı Nüşabənin yanında çıxılmaz vəziyyətə salması, qadın hökmdarın ağılı, cəsərti qarşısında heyran qoyması, yaxud "Sultan Sencer və qarı" hekayəsində Sultan Sencerin ədalətisizliyini Nizami hənklərində türk ölməği "son ki hindli quldursan, türk ölməği yalandır" kimi fikri şairin bütün dünyaya türk olduğunu sübut edən mesajdır. Düşünürəm ki, Prezidentimiz bu sərəncamı həmçinin, Nizami Gəncəvinin Azərbaycan şairi olduğunu bir daha təsdiq edən sənəd kimi tarixdə qalacaq.

Azad NURİYEV,
Nərmən ƏSƏDOVA